

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ข้อค้นพบซึ่งผู้วิจัยสรุปเพื่อเสนอในบทนี้เป็นลำดับคือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปี คิดเป็นเงิน 35,773.04 บาท

2. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปี จำแนกตามสถาบัน ปรากฏว่า

ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลชลบุรี มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปีเท่ากับ 38,354.10 บาท ส่วนของนักศึกษาพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปีเท่ากับ 33,775.05 บาท

3. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปี เมื่อจำแนกตามหลักสูตร ปรากฏดังนี้

หลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับวิชาชีพ	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	25,040.90	บาท
หลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับต้น	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	34,829.36	บาท
หลักสูตรพยาบาลศาสตรเฉพาะกาล	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	58,101.45	บาท
หลักสูตรพยาบาลศาสตรต่อเนื่อง	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	66,549.71	บาท

4. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปี จำแนกตามระดับชั้นปีของแต่ละหลักสูตร ปรากฏว่า

หลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับวิชาชีพ

ชั้นปีที่ 1	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	27,250.37	บาท
ชั้นปีที่ 2	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	24,026.96	บาท
ชั้นปีที่ 3	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	25,429.81	บาท
ชั้นปีที่ 4	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	23,712.68	บาท

หลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับต้น

ชั้นปีที่ 1	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	36,895.78	บาท
ชั้นปีที่ 2	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	29,462.40	บาท

หลักสูตรพยาบาลศาสตรเฉพาะกาล

ชั้นปีที่ 1	ในปีการศึกษา 2535	ไม่ได้รับนักศึกษา	
ชั้นปีที่ 2	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	58,101.45	บาท

หลักสูตรพยาบาลศาสตรต่อเนื่อง

ชั้นปีที่ 3	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	63,275.53	บาท
ชั้นปีที่ 4	มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	70,016.49	บาท

5. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยแต่ละประเภทต่อคนต่อปี ของนักศึกษา-พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออก

เป็นดังนี้

1. ค่าอาหาร	11,675.28 บาท
2. ค่าเครื่องแต่งกาย	7,403.59 บาท
3. ค่าที่พักอาศัย	5,903.84 บาท
4. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	4,421.43 บาท
5. ค่าพาหนะในการเดินทาง	3,280.96 บาท
6. ค่าอุปกรณ์การศึกษา	2,630.38 บาท
7. ค่าพักผ่อนหย่อนใจ	2,392.31 บาท
8. ค่าบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษา	1,459.76 บาท
9. ค่ารักษาพยาบาล	792.12 บาท
6. นักศึกษาพยาบาลในกลุ่มอายุ 26-30 ปี มีค่าใช้จ่ายสูงสุด (ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 67,290.26 บาท) ส่วนกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายต่ำสุดคือ กลุ่มอายุ 21-25 ปี (ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 27,993.37 บาท)
7. นักศึกษาพยาบาลที่สมรสแล้วมีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ยังไม่สมรส (ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 59,584.94 บาท และ 32,819.27 บาท)
8. นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดมีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา (ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 36,847.59 บาท และ 32,710.91 บาท)

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออก มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปี คิดเป็นเงิน 35,773.04 บาท นับว่าไม่สูงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของนักศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ เมื่อ ปีพ.ศ. 2528 ที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยคิดเป็นเงิน 17,272 บาท

(นงราม เศรษฐพานิช และคณะ, 2528) และถ้าลองเปรียบเทียบกับการศึกษาด้านเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา ซึ่งได้มีการวิจัยค่าใช้จ่ายเมื่อปี 2532 พบว่า ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปี ของนักศึกษา คิดเป็นเงิน 26,062 บาท (สมบุญ เตมียาณิช, 2532)

นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.58) ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยรวม (35,773.04 บาท) ส่วนผู้ที่มีค่าใช้จ่ายมากผิดปกติคือ นักศึกษา-พยาบาล ที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยรวมต่อคนต่อปี คิดเป็นเงินตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไปนั้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลว่าใครเป็นผู้ใช้จ่าย หรือว่าข้อมูลเกิดจากการคลาดเคลื่อนในกระบวนการจัดทำข้อมูล พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีค่าใช้จ่ายเช่นนั้นจริง โดยได้ติดต่อสอบถามอาจารย์ปกครอง และอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งเพื่อนใกล้ชิดนักศึกษา ได้รับการยืนยันว่าเป็นความจริง ซึ่งนักศึกษา-พยาบาลกลุ่มนี้มีเพียงจำนวนน้อยคือ 8 คน (ร้อยละ .68) เท่านั้น เนื่องจากนักศึกษาดังกล่าวมี รายได้พิเศษอย่างอื่นของตนเอง เช่น ค่าเช่าบ้าน นอกเหนือจากเงินเดือนในแต่ละเดือน (ดัง แสดงในภาคผนวก ข)

ถึงอย่างไรก็ตามนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 63.58 มีค่าใช้จ่ายอยู่ ระหว่าง 7,560.00-35,773.03 บาท และนักศึกษาพยาบาลบางคนมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพียงปีละ 7,560.00 บาทเท่านั้น น่าจะแสดงว่าโอกาสในการที่จะเข้าศึกษาวิชาชีพพยาบาล สำหรับนักเรียน ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่สูงนักยังมีอยู่

2. นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลชลบุรี มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลสูงกว่า นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าฯ นั้น เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดแล้วปรากฏว่า ค่าใช้จ่ายสูงกว่ากันถึง 5 ประเภท คือ ค่าอาหาร (สูงกว่า 1,683.10 บาท) ค่าที่พักอาศัย (สูงกว่า 492.70 บาท) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (สูงกว่า 246.82 บาท) ค่าพักผ่อนหย่อนใจ (สูงกว่า 321.71 บาท) และค่ารักษาพยาบาล (สูงกว่า 321.27 บาท) น่าจะเนื่องมาจากจังหวัดชลบุรี เป็นเมืองอุตสาหกรรม และเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง อัตราค่าครองชีพจึงสูงกว่าจังหวัดจันทบุรี

3. เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลแต่ละ หลักสูตร พบว่า นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต่อเนื่อง มีค่าใช้จ่ายสูงสุด เนื่องมาจาก มีค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทสูงกว่านักศึกษาพยาบาลหลักสูตรอื่น ๆ รองลงไปเป็นนักศึกษาพยาบาล

หลักสูตรพยาบาลศาสตร์เฉพาะกาล ถัดไปเป็นนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับต้น

ส่วนนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรที่มีค่าใช้จ่ายต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทต่ำกว่าหลักสูตรอื่น ๆ โดยเฉพาะค่าที่พักอาศัย นักศึกษาไม่ต้องจ่ายเงินเนื่องจากวิทยาลัยจัดบริการให้โดยไม่คิดมูลค่า และประเภทของค่าใช้จ่ายที่จ่ายต่ำกว่ากลุ่มอื่นได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าพักผ่อนหย่อนใจ ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าเครื่องแต่งกาย ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดและค่าอาหาร อาจจะเนื่องมาจากนักศึกษายังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง และวิทยาลัยจัดอาหารบริการให้โดยไม่คิดมูลค่า แต่ถ้านำค่าอาหารและค่าที่พักซึ่งไม่ต้องจ่ายด้วยตนเองมารวมด้วย ค่าใช้จ่ายของนักศึกษากลุ่มนี้ก็จะสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

ส่วนค่าบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษานั้น นักศึกษาพยาบาลทุกหลักสูตรมีค่าใช้จ่ายคงที่ได้แก่ ค่าบำรุงห้องสมุด 100 บาท ค่าบำรุงกีฬา 100 บาท ค่าอุปกรณ์การศึกษา 200 บาท ค่าห้องทดลอง 200 บาท ค่าบำรุงการศึกษา 700 บาท ค่าประกันของเสียหาย (เฉพาะปีการศึกษาแรก 200 บาท) รวมเป็นเงินทั้งสิ้นปีละ 1,300-1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.63-4.19 ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่น้อยมาก

4. วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลตามระดับชั้นปีแล้วพบว่า นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต่อเนื่องระดับชั้นปีที่ 4 มีค่าใช้จ่ายสูงสุดเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในแต่ละประเภทของค่าใช้จ่ายสูงกว่า แต่ละระดับชั้นปีของทุกหลักสูตรโดยเฉพาะค่าอาหาร เมื่อลองเปรียบเทียบกับนักศึกษาหลักสูตรที่ใช้ต่ำที่สุดคือ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แล้วปรากฏว่า การใช้จ่ายค่าอาหารสูงกว่าถึงประมาณ 4.12 เท่า (คือ 26,749.41 บาท กับ 6,499.59 บาท) เมื่อเปรียบเทียบด้านค่าเครื่องแต่งกายกับระดับชั้นปีที่จ่ายต่ำสุดคือ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ก็ปรากฏว่า ใช้จ่ายสูงกว่าเป็นจำนวนประมาณ 2.25 เท่า (คือ 11,929.98 บาท กับ 5,296.39 บาท) ในด้านค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดก็ปรากฏว่าสูงกว่าระดับชั้นปีที่ใช้จ่ายต่ำสุดคือ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพชั้นปีที่ 1 เป็นจำนวนประมาณ 2.17 เท่า (คือ 7,658.71 บาท กับ 3,536.60 บาท) สำหรับค่าพักผ่อนหย่อนใจสูงกว่าหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ระดับวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ซึ่งใช้จ่ายต่ำสุดเป็นจำนวนประมาณ 3.64 เท่า (คือ 5,556.12 บาท กับ 1,527.57 บาท) ค่าอุปกรณ์การศึกษาใช้จ่ายมากกว่าหลักสูตร-

พยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ซึ่งใช้จ่ายต่ำสุดเป็นจำนวนประมาณ 2.25 เท่า (คือ 3,940.71 บาท กับ 1,750.03 บาท) ส่วนค่ารักษาพยาบาลใช้จ่ายสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ เช่นเดียวกันเป็นจำนวนประมาณ 2.92 เท่า ของกลุ่มที่ใช้จ่ายต่ำสุดได้แก่ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพชั้นปีที่ 4 (คือ 1,552.60 บาท กับ 531.54 บาท)

เหตุที่นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต่อเนื้องานชั้นปีที่ 4 มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าระดับชั้นปีอื่น ๆ ของทุกหลักสูตรน่าจะเนื่องจากนักศึกษามีรายได้ของตนเอง ทั้งที่เป็นรายได้ของตนเองและรายได้อื่น ๆ เช่น ค่าเช่าบ้านและนักศึกษาบางคนมีสามีที่มีรายได้สูง และอาจเนื่องมาจากนักศึกษาต้องออกฝึกภาคปฏิบัติในต่างจังหวัด ตามอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน หมุนเวียนเป็นช่วงเวลาทุก 5 สัปดาห์ และเป็นนักศึกษาที่มีความพร้อมสูงในการใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ จึงอาจส่งผลทำให้ค่าใช้จ่ายทุกประเภทสูง แม้แต่ค่าอุปกรณ์การศึกษาก็ปรากฏว่า สูงกว่าหลักสูตรอื่น ๆ ด้วย

5. ประเภทของค่าใช้จ่าย เมื่อพิจารณาแยกประเภทของค่าใช้จ่าย พบว่า นักศึกษาใช้จ่ายเงินเป็นค่าอาหารสูงสุด โดยเฉลี่ยต่อคนต่อปีคิดเป็นเงิน 11,675.28 บาท (ร้อยละ 32.63) ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ค่าเครื่องแต่งกาย คิดเป็นเงิน 7,403.59 บาท (ร้อยละ 20.69) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของบุคคลอื่น เช่น งานวิจัยของ อำไพ โกมลมิศร์, เช่า สิทธิชัย, มณฑา วรรณทอง ซึ่งพบว่านักศึกษาใช้จ่ายเงินเป็นค่าอาหารประมาณร้อยละ 27-47 และค่าเสื้อผ้าประมาณร้อยละ 18.57-34.68 การที่ค่าใช้จ่ายประเภทค่าอาหารและค่าเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ สูงกว่าประเภทอื่น ๆ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของนักศึกษาที่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิกา ศิลปอนันต์, จุฑา ฉัตรคุปต์ ที่พบว่า นิสิตหญิงมีค่าใช้จ่ายด้านเครื่องแต่งกายสูงกว่าเพศชาย

6. ในการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสแล้ว และยังไม่สมรส พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่สมรสแล้วมีค่าใช้จ่ายสูงกว่า เนื่องจากปรากฏข้อมูลยืนยันว่า นักศึกษาพยาบาลที่สมรสแล้วมีค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท 7 ประเภท สูงกว่าคือ ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ ค่ารักษาพยาบาล ค่าพักผ่อนหย่อนใจ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ค่าอาหาร และค่าพาหนะในการเดินทาง และ

ประเภทค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาพยาบาล ซึ่งสมรสแล้วใช้จ่ายสูงกว่าอย่างเด่นชัดได้แก่ ค่าอาหาร ค่าเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ ค่าพาหนะในการเดินทาง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จำเริญ เสงเจริญ ในการวิจัยค่าใช้จ่ายในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งพบว่านิสิตที่แต่งงานแล้วเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่ยังเป็นโสด (จำเริญ เสงเจริญ, 2532)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคล ของนักศึกษาพยาบาลครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้และการทำวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปเป็นส่วนของการแนะแนวการศึกษาในวิชาชีพพยาบาล และเผยแพร่แก่ประชาชนผู้สนใจถึงค่าใช้จ่ายในการศึกษาพยาบาล

1.2 ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ ไปพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายและการดำเนินการด้านงบประมาณให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยประเภทค่าที่พักอาศัยโดยเฉลี่ยที่นักศึกษาต้องจ่ายเอง ไปใช้ประกอบการพิจารณาของงบประมาณ เพื่อจัดสร้างหอพักเพิ่มขึ้นสำหรับบริการนักศึกษาในราคาประหยัดตามที่เหมาะสม

1.4 ผู้บริหารสามารถนำค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยรวม ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีของแต่ละหลักสูตรไปประกอบการพิจารณากำหนดจำนวนเงินที่จัดสรรทุนให้นักศึกษาได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.5 ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงกับค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ที่เปรียบเทียบกันแล้วไปพิจารณาในการปรับปรุงการเก็บค่าบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษา พร้อมทั้งหาวิธีการช่วยเหลือนักศึกษากลุ่มที่ยากจนและเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลได้มีโอกาสรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรงของตนเอง ให้

เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.6 นักศึกษาพยาบาลสามารถนำค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยรวม ค่าใช้จ่ายต่ำสุด ค่าใช้จ่ายสูงสุดในแต่ละระดับชั้นปีไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการเงินของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทบทวนครั้งต่อไป จากการทบทวนเรื่องนี้ทำให้เกิดความคิดว่าน่าจะมีข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ควรทำการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคล ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ในภาคอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในอนาคต

2.2 ควรศึกษาค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ด้านสถาบันของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ภาคตะวันออก และภาคอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำงบประมาณอย่างเหมาะสม

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังและค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล และทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงงานแนะแนวและการงบประมาณที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ต่อไป